

Sygn. akt I C 158/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2021 roku

Sąd Rejonowy w Rybniku I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Michał Wiekiera
Protokolant:	stażysta Monika Gawliczek

po rozpoznaniu w dniu 17 czerwca 2021 r. w Rybniku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B.

przeciwko E. K.

o zapłatę

1. umarza postępowanie co do kwoty 840 zł (osiemset czterdzieści złotych);
2. zasądza od pozwanego E. K. na rzecz powódki (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B. kwotę 3974 zł (trzy tysiące dziewięćset siedemdziesiąt cztery złote) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 3 września 2020 roku;
3. oddala powództwo w pozostałym zakresie;
4. zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 1264,55 zł (jeden tysiąc dwieście sześćdziesiąt cztery złote 55/100) tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia.

Sygn. akt I C 158/21

UZASADNIENIE

Powódka (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B. wniosła przeciwko pozwanemu E. K. pozew w postępowaniu nakazowym o zapłatę kwoty 16848,54 zł wraz z odsetkami oraz kosztami procesu.

W uzasadnieniu wskazała, iż pozwany w dniu 23 października 2019 r. podpisał weksel, z którego wynikało zobowiązanie do zapłaty w dniu 1 września 2020 roku kwoty 16848,54 zł.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym uwzględniono powództwo w całości.

Pozwany wniósł sprzeciw od nakazu zapłaty domagając się oddalenia powództwa w całości i zasądzenia kosztów. W uzasadnieniu zakwestionował wysokość roszczenia wskazując, iż spłaciła pożyczkę. Nadto podniósł abuzywny charakter postanowień dotyczących wysokości prowizji za udzieloną pożyczkę oraz usługi (...) pakiet”.

Pismem z dnia 4 marca 2021 r. (k. 46) powódka cofnęła powództwo w części, co do kwoty 840 zł.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 23 października 2019 roku pozwany E. K. zawarł z powódką (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w B. umowę pożyczki gotówkowej nr (...) na podstawie której powód wypłacił pozwanemu pożyczkę w wysokości 9000 zł. Łącznie zobowiązanie pozwanego do zapłaty z tytułu ww. pożyczki wynosiło 20880 zł. Na koszt pożyczki zostały odsetki w łącznej kwocie 2880 zł, prowizja za udzielenie pożyczki w kwocie 7771 zł, opłata przygotowawcza w kwocie 129 zł oraz usługa (...) w wysokości 1100 zł. Spłatę zobowiązania rozłożono na 36 miesięcznych rat w wysokości po 580 zł każda.

(umowa pożyczki gotówkowej k. 52-57, wniosek k. 60-63)

Na zabezpieczenie roszczeń z tytułu umowy pożyczki pozwany w dniu 23 października 2019 roku podpisał weksel in blanco, upoważniając pożyczkodawcę do wypełnienia weksla zgodnie z deklaracją wekslową. Jako kwotę do zapłaty wskazano 16848,54 zł płatną na rzecz powódki do dnia 1 września 2020 r.

(weksel k. 3, deklaracja wekslowa k. 5)

Na poczet pożyczki gotówkowej pozwany dokonał spłaty w łącznej kwocie 4315 zł.

(okoliczność bezsporna, karta klienta k. 58, 59)

Pismem z dnia 3 sierpnia 2020 r. powódka wypowiedziała ww. umowę pożyczki z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia. W treści pisma powódka poinformowała o wystawieniu weksla in blanco na podstawie postanowień umowy, wzywając do jego wykupu w terminie 30 dni.

(wypowiedzenie k. 4, 66-67, wezwanie k. 64-65)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane dowody z dokumentów, których prawdziwość i autentyczność nie była kwestionowana.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w części.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż w przedmiotowej sprawie pozwany po wytoczeniu powództwa dokonał spłaty części roszczenia przysługującej pozwanej, spłacając zobowiązanie do kwoty 840 zł, zaś powódka cofnęła w tej części roszczenie ze zrzeczeniem się powództwa. Tym samym Sąd po myśli art. 203 § 1 k.p.c. w zw. z art. 355 k.p.c. umorzył postępowanie co do kwoty 840 złotych, o czym orzeczono w pkt 1 sentencji.

Odnosząc się do weryfikacji zasadności żądania pozwu, w tym miejscu podkreślić należy, że w niniejszej sprawie podstawę żądania powódki stanowił dołączony do pozwu oryginał weksla, który został wystawiony celem zabezpieczenia udzielonej w 23 października 2019 roku pozwanej pożyczki. Umowa pożyczki zawartą między stronami została stypizowana w kodeksie cywilnym. Jej istotę stanowi przeniesienie przez pożyczkodawcę na pożyczkobiorcę określonej ilości pieniędzy za jednoczesnym zobowiązaniem się pożyczkobiorcy do zwrotu pożyczkodawcy tej samej ilości pieniędzy (art. 720 §1 k.c.). Podkreślić nadto należy, iż umowa zawarta przez powódkę z pozwanym stanowiła kredyt konsumencki w rozumieniu ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim.

Dodatkowo wskazać należy, iż w sprawie poza sporem pozostawał fakt zawarcia umowy pożyczki. Pozwany kwestionował wysokość zobowiązania, a także abuzywny charakter postanowień zawartej umowy, zwłaszcza dotyczący wysokości prowizji. W zakresie wypłaty środków pozwany początkowo nie kwestionował tej okoliczności. Później podniesiony zarzut był bezzasadny, skoro pozwany dokonał łącznych wpłat na kwotę 4315 zł, tym samym gdyby nie otrzymał wspomnianych środków nie dokonywał by spłaty zadłużenia, nawet już w toku procesu. W tym miejscu

należy podkreślić, że jeżeli dłużnik podnosi zarzuty przeciwko wekslowi gwarancyjnemu, w szczególności odnoszące się do stosunku podstawowego, to na nim, a nie na wierzycielu, spoczywa ciężar ich wykazania. A zatem jeśli pozwany łączył z powódką stosunek prawny cywilny, w związku z którym dłużnik zaciągnął wobec posiadacza weksla zobowiązanie wekslowe, to mógł on podnosić również wszelkie zarzuty wynikające z tego stosunku (art. 16 pr. weksl.). Jeżeli weksel jest wystawiony in blanco, dłużnikowi przysługuje także zarzut uzupełnienia weksla niezgodnie z zawartym przez strony porozumieniem (art. 10 pr. weksl.).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, iż w dniu 23 października 2019 r. pomiędzy powódką, a pozwanym została zawarta umowa pożyczki, na poparcie czego powódka przedłożyła dokument w postaci umowy podpisanej przez strony i poświadczonej za zgodność z oryginałem przez występującego w sprawie pełnomocnika. Spłata całkowitej kwoty pożyczki tj. 20880 zł miała nastąpić w 36 ratach miesięcznych. Zabezpieczeniem ww. umowy pożyczki był weksel własny in blanco „nie na zlecenie” wystawiony na rzecz powódki. Ponadto strony wskazały, że pożyczka była oprocentowana w wysokości zmiennej, na dzień zawarcia umowy 9,86 % tj. dwukrotność wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie. Pozwany w dniu 23 października 2019 r. wystawił deklarację wekslową, w której upoważnił remitenta do wypełnienia weksla na sumę odpowiadającą całości zobowiązania względem powódki pożyczki i opatrzenia go datą płatności, miejscem płatności oraz do uzupełnienia pozostałych brakujących elementów weksla. W związku z brakiem spłaty pożyczki przez pozwanego powód wypełnił weksel na sumę 16848,54 złotych, na którą to kwotę składała się należność główna wraz z odsetkami.

Wobec powyższego, obowiązek zwrotu pożyczki nr (...), co do kwoty 9000 zł, stanowiącej sumę pożyczoną obowiązek jej zwrotu jest udowodniony i wynika z art. 720 k.c.

Powódka nie wskazała natomiast dowodu dla poparcia twierdzeń związanych z roszczeniem odsetkowym. Powódka nie wskazała szczegółowego sposobu wyliczenia odsetek, a tym samym uniemożliwiła zweryfikowanie jej żądanie w przypadku częściowego uwzględnienia jej roszczeń. Zaprezentowany materiał dowodowy nie był wystarczający do uznania zasadności żądanych odsetek, a zatem roszczenie w tym zakresie nie zasługiwało na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie rozważyć jednakże należało zasadność żądania pozwu w zakresie pozostałych jego składowych tj. prowizji, która dla pożyczki nr (...) została określona w kwocie 7771 zł, usługi (...) w kwocie 1100 zł oraz opłaty przygotowawczej w kwocie 129 zł. Uprawnienie do badania zasadności żądań pozwu w tym zakresie (a jednocześnie uprawnienie do badania ważności postanowień umownych pożyczki) wynikało z konieczności zbadania stosunku podstawowego łączącego strony procesu.(art. 58 k.c) Należy mieć bowiem na względzie, iż celem powyższej normy jest zapobieganie powstawaniu stosunków prawnych o treści niezgodnej z obowiązującymi przepisami prawa lub zasadami współżycia społecznego. Powyższe obliuguje Sąd do rozważenia postanowień umowy pod względem zgodności z prawem jak również ustalenia, czy też postanowienia te nie są klauzulami abuzywnymi, ponieważ strona powodowa jest przedsiębiorcą zajmującym się prowadzeniem działalności gospodarczej w zakresie udzielania pożyczek krótkoterminowych i przy zawieraniu umów posługuje się wzorcami umownymi. Dlatego też należało ustalić, czy postanowienia umowy zawartej z pozwanym były w całości dla ich stron wiążące. Sąd bowiem może, a nawet powinien dokonywać oceny postanowień zawartych umów, a także postanowień samych wzorców umów, co do ich zgodności z prawem.

Zważyć bowiem należy, że zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Ustawa za niezgodnione indywidualnie postanowienia umowy, nakazuje traktować te, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

W niniejszej sprawie pozwany dysponował statusem konsumenta, bowiem roszczenie wynikało z umowy pożyczki zawartej z przedsiębiorcą. Nie budzi również wątpliwości, że postanowienie umowne dotyczące prowizji nie dotyczyło

głównych świadczeń stron. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 czerwca 2004 r. (I CK 635/03) wskazał, iż pojęcie "głównych świadczeń stron" (art. 385^(1 § 1) zd. 2. k.c.) należy interpretować raczej wąsko, w nawiązaniu do elementów przedmiotowo istotnych umowy. Odnosząc powyższe rozważania do umowy pożyczki będącej osią sporu w niniejszej sprawie, wskazać należy, iż świadczeniem głównym w tej umowie jest tylko i wyłącznie kwota pożyczki (art. 720 § 1 k.c.), przy czym z punktu widzenia pożyczkodawcy chodzi o udostępnienie określonej kwoty środków pieniężnych do korzystania, co dla pożyczkobiorcy równoznaczne jest z następczym obowiązkiem zwrotu po upływie ustalonego w umowie okresu czasu. Sąd stwierdził, iż dodatkowej opłaty w postaci wynagrodzenia pożyczkodawcy nie można uznać jako świadczenia głównego stron, zwłaszcza, iż pojęcie to winno być interpretowane w wąski sposób. Zastrzeżenie prowizji w umowie pożyczki nie jest bowiem jej konstytutywnym i doniosłym elementem przedmiotowym, ponieważ typowym wynagrodzeniem dla pożyczkodawcy z tytułu korzystania z jego kapitału przez pożyczkobiorcę są odsetki, nie zaś prowizja, będąca niczym innym jak odzwierciedleniem kosztów zawarcia samej umowy. Nadto, nie ulega wątpliwości Sądu, iż postanowienia umowne dotyczące prowizji nie zostały indywidualnie uzgodnione z pozwanym. Stanowiły one część wzorca umownego, który nie podlegał negocjacji.

Podkreślić należy, że art. 353¹ k.c. deklarując swobodę zawierania umów, wskazuje, że treść lub cel swobodnie ułożonego stosunku prawnego nie może sprzeciwiać się między innymi zasadom współżycia społecznego. Wprowadzone w tym przepisie ograniczenia w swobodnym umownym ukształtowaniu treści zobowiązania nakazują więc każdorazowo badanie nie tylko treści, ale i celu zobowiązania przy ocenie, czy strony dokonały czynności prawnej we wskazanych granicach wyznaczonych im przez zasadę swobody umów. Wprawdzie pozwana posiadała swobodę w zakresie zawarcia umowy pożyczki z powódką, nie oznacza to jednak, że swoboda ta nie była ograniczona jakimikolwiek ramami i że podmiot gospodarczy udzielający pożyczki może w sposób zupełnie dowolny kształtować prawa i obowiązki swojego kontrahenta oznaczone w umowie zawartej poprzez zastosowanie gotowego wzorca umownego, narzucając - przy wykorzystaniu swojej silniejszej pozycji - postanowień umownych, które będą rażąco niekorzystne dla konsumenta.

Wobec powyższego, nie zasługuje na uwzględnienie argumentacja powódki, opierająca się na cytowaniu przepisów ustawy o kredycie konsumenckim i przewidzianej w niej możliwości zamieszczenia w umowie pożyczki dodatkowych opłat i prowizji. Sąd dostrzega, że przy uwzględnieniu treści 36a ust. 1 i ust. 2 u.k.k. naliczona prowizja za udzielone pożyczki stanowiła maksymalną dopuszczalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu, jakie ustawodawca dopuszcza na gruncie art. 36a ust. 1 u.k.k. Sama tylko okoliczność, że są to koszty o wysokości dopuszczalnej, nie przesądza jednak, że każdorazowo pożyczkodawca może je naliczyć bez względu na koszty rzeczywiście ponoszone przy zawieraniu umowy. Istotą wprowadzenia regulacji art. 36a ust. 1 u.k.k. była ochrona kredytobiorców przed nadmiernym obciążeniem ich kosztami udzielenia pożyczki przez firmy pożyczkowe, a nie przyznanie pożyczkodawcy uprawnienia do naliczania opłat za udzielenie pożyczek w maksymalnej kwocie bez względu na to, czy poniósł on jakiegokolwiek koszty w związku z zawarciem umowy pożyczki czy też ich nie poniósł. O ile nie można wykluczyć, że w związku z okolicznościami zawarcia danej umowy pożyczki usprawiedliwionym mogłoby być obciążenie pożyczkobiorcy maksymalnymi kosztami zawarcia kredytu, określonymi wedle wzoru ustalonego w art. 36a ust. 1 u.k.k., to jednak zasadność obciążenia pożyczkobiorcy taką opłatą musi być każdorazowo podyktowana ściśle określonymi kosztami i względami związanymi z procesem zawarcia konkretnej umowy pożyczki. (wysokością kosztów utrzymania biura w którym została zawarta, kosztami dojazdu do klienta, itp.)

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, iż powódka w umowie nie wskazała w jaki sposób została wyliczona kwota prowizji, jest ona podana kwotowo, bez wskazania składników i wyliczenia co składa się na całkowity koszt tej opłaty. Powódka nie wykazała, że wprowadzenie prowizji w wysokości dochodzonej w pozwie znajduje odzwierciedlenie w realnie poniesionych przez nią kosztach związanych z realizacją pożyczki, jak również nie sprecyzowała jakie konkretnie niezbędne obciążenia po jej stronie wygenerował proces zawarcia umowy, lakonicznie argumentując wysokość prowizji „ryzykiem kredytowym”. Reasumując, powódka w myśl art. 6 k.c. nie wykazała faktycznie poniesionych kosztów związanych z zawarciem umów pożyczek z pozwanym, które uzasadniałyby przyjęcie prowizji w kwocie 7771 zł.

Dodatkowo, Sąd stwierdził, iż bezzasadna była kwota 1100 zł z tytułu usługi (...) przewidującego możliwość odroczenia płatności czy obniżenia raty. Należy zauważyć, że umowa pożyczki została zawarta na przygotowanym wzorcu umownym, którego treść została zredagowana przez powódkę. Tym samym, usługa (...) została odgórnie narzucona pozwanemu, który nie miał możliwości zrezygnowania ze wskazanej opcji. Warto podkreślić, że cena (...) odpowiada wysokości 3 rat. Jest to bardzo wygórowana cena za możliwość obniżenia dwóch kolejnych rat, które i tak trzeba będzie spłacić. Warto wskazać, że świadczenia oferowane w ramach Twojego pakietu nie są ekwiwalentne do ceny, jaką musi zapłacić konsument.

W konsekwencji, obciążenie pozwanego prowizją stanowiącą 86% kwoty do wypłaty z tytułu pożyczki (prowizja wynosiła 7771 zł, a sam kapitał 9000 zł) należało ocenić jako abuzywne naruszające dobre obyczaje i interes konsumenta (pozwanego). Ustalenie opłaty na poziomie zbliżonym do wysokości środków pieniężnych, które pożyczkodawca udostępnił pozwanemu na podstawie umowy pożyczki miało na celu obejście przepisów o odsetkach maksymalnych i stanowiło dodatkowe (oprócz odsetek) obciążenie fiskalne pożyczkobiorcy pobierane przez powódkę, jednocześnie będąc dla pożyczkodawcy źródłem dodatkowego zysku. Tym samym postanowienia umowne dotyczące prowizji oraz produktu (...), jako rażąco naruszające interes konsumenta, od chwili zawarcia umowy nie obowiązywały stron (art. 385¹ §1 kc). Wobec powyższego bezprzedmiotowa była kontrola maksymalnych kosztów pozaodsetkowych na gruncie art. 36a u.k.k. skoro przed jej dokonaniem, w tym zakresie zapisy umowy zostały wyeliminowane z obrotu prawnego.

Jednocześnie Sąd miał na uwadze fakt, iż powód oprócz prowizji pobiera opłatę przygotowawczą za udzielenie pożyczki. Jednakże wysokość tej opłaty ustalona na poziomie 129 zł nie budziła wątpliwości Sądu. Kwota ta nie jest wygórowana, jest natomiast adekwatna do czynności związanych z przygotowaniem i udzieleniem pożyczki za pomocą gotowego wzorca umownego.

Wobec powyższego, Sąd stwierdził, że z tytułu umowy pożyczki pozwany był zobowiązany do spłaty należności głównej w kwocie 9000 zł oraz opłaty przygotowawczej w kwocie 129 zł, a więc w sumie 9129 zł. Sąd pomijając postanowienia abuzywne w zakresie prowizji i produktu (...), a także odsetek w kwocie 2880 zł wobec braku wykazania ich wysokości oraz sposobu wyliczeń, oddalił powództwo po uwzględnieniu wpłat dokonanych przez pozwanego tytułem spłat pożyczki w łącznej kwocie 4315 zł oraz kwotę 840 zł po dniu wniesienia pozwu. Tym samym zasądzono kwotę, jako różnicę pomiędzy kwotami wpłaconymi przez pozwanego, a tymi elementami roszczenia, które zostały wykazane za uzasadnione tj. kwotę 3974 zł.

O odsetkach orzeczono po myśli art. 481 k.c.

O kosztach procesu Sąd orzekł na mocy art. 100 k.p.c. rozdzielając stosunkowo koszty pomiędzy stronami (powódka wygrała 28,57%, pozwany 71,43%) zasądzając od powódki na rzecz pozwanego 1264,55 zł (łącznie koszty procesu 8234 zł z czego powódka 4617 zł, a pozwany (...)).

Sędzia